

Ubóstwo w Afryce (cz. 1)

Materiał jest kompilacją tekstów przygotowanych przez autorki i autora dla Centrum Edukacji Obywatelskiej.

Paulina Szczygieł, Anna Okińczyc, Gabriela Lipska-Badoti, Jędrzej Witkowski

Jedną z przyczyn ubóstwa w Afryce jest przeszłość kolonialna. Podział kontynentu przez kraje europejskie: Portugalię, Wielką Brytanię, Francję i Niemcy, który miał miejsce w XIX wieku, spowodował, że w sztucznie wyznaczonych granicach kolonii niejednokrotnie znalazły się plemiona o odmiennych wierzeniach, kulturach i zwyczajach. Okres kolonizacji był czasem eksploatacji zasobów naturalnych i bogactw Afryki subsaharyjskiej, metropolie były w tym okresie zainteresowane budowaniem w państwach afrykańskich gospodarek nastawionych w całości na eksport cennych zasobów (np. kauczuku). Współczesne granice państw afrykańskich są pozostałością epoki kolonialnej, nadal jest to źródło niepokoju społecznych, konfliktów etnicznych, nierzadko prowadzących do wojen, to utrudnia, a czasem wręcz hamuje rozwój tych krajów.

Ubóstwo ma także przyczyny gospodarcze i polityczne. Mimo bogatych zasobów naturalnych (złota, srebra, platyny, uranu i diamentów, węgla kamiennego, ropy naftowej, gazu ziemnego), których wydobywanie mogłoby przyczynić się do wzrostu dobrobytu i poprawy warunków życia ludności, kondycja gospodarcza kontynentu jest bardzo słaba. Powodem jest m.in. to, że złoża eksploatowane są głównie przez międzynarodowe koncerny i jedynie niewielka część zysków trafia do państw, na terenach których odbywa się wydobywanie. Przemysł państw afrykańskich opiera się w głównej mierze na uzyskiwaniu i eksporcie surowców mineralnych. Przemysł przetwórczy odgrywa niewielką rolę w gospodarkach krajów afrykańskich – surowce w wielu krajach są eksportowane niemal w 100%. Wielu ekspertów twierdzi, że rozwój przemysłu przetwórczego może przyczynić się do wzrostu gospodarczego, a tym samym do podniesienia poziomu życia.

Jedną z przyczyn ubóstwa Afryki jest również zadłużenie zagraniczne. W 2008 roku kraje zaliczane do grupy najuboższych (w sumie jest to 48 państw) miały zadłużenie równe 96,5 miliardów dolarów. Oznacza to, że przykładowo w Angoli, której dług zagraniczny wynosi 16,7 miliardów dolarów dług stanowi prawie jedną trzecią PNB. W przeliczeniu na głowę mieszkańca, każdy Angolczyk ma do spłacenia ok. 1300 dolarów długu. Jeśli weźmiemy pod uwagę fakt, że 68% obywateli tego kraju zarabia mniej niż 1,7 dolara dziennie, zauważymy jak ogromny jest dług zagraniczny.

Istotne znaczenie dla rozwoju krajów afrykańskich ma słabość instytucji państwowych w tych państwach, np. ograniczona skuteczność wymiaru sprawiedliwości. Kadra urzędnicza jest tam często słabo przygotowana do pełnienia wyznaczonych jej obowiązków, ważnym problemem utrudniającym m.in. rozwój biznesu jest korupcja.

Ubóstwo w Afryce (cz. 2)

Materiał jest kompilacją tekstów przygotowanych przez autorki i autora dla Centrum Edukacji Obywatelskiej.

Paulina Szczygieł, Anna Okińczyc, Gabriela Lipska-Badoti, Jędrzej Witkowski

Większość krajów afrykańskich to kraje rolnicze. W Tanzanii i Mozambiku zatrudnionych w tym sektorze gospodarki jest ponad 80% wszystkich pracujących. Rolnictwo afrykańskie to w większości rolnictwo rodzinne. Afryka jeszcze w latach 60. XX wieku eksportowała 1,3 mln ton żywności rocznie. W chwili obecnej eksport zanikł, a importowane towary (mleko w proszku z Belgii, ryż z Pakistanu) stanowią 25% żywności. Warunki geograficzne i klimatyczne oraz występujące coraz częściej klęski żywiołowe (długotrwałe susze i nieprzewidywalne opady deszczu będące wynikiem zmian klimatycznych) sprawiają, że afrykańskie kraje są zależne od pomocy z zewnątrz, tracąc tym samym bezpieczeństwo żywnościowe.

Obecna sytuacja, w której miliony Afrykańczyków cierpią głód, jest także wynikiem polityki rolnej i handlowej prowadzonej przez bogate kraje Unii Europejskiej oraz Stany Zjednoczone. Kraje europejskie (w ramach Wspólnej Polityki Rolnej UE) oraz rząd Stanów Zjednoczonych dopłacają swoim rolnikom do produkcji żywności. Nadwyżki zaś po niskich cenach eksportują m.in. do Afryki (pozwala to utrzymać wyższe ceny w UE i USA oraz zwiększyć dochody rolników).

Ubóstwo wynikać może z uwarunkowań środowiskowych: klimatu, jakości gleby, zasobów wody, zasobów naturalnych. Widać to na przykładzie krajów charakteryzujących się niekorzystnymi dla człowieka warunkami środowiskowymi, np. w Sudanie, Czadzie czy Mali, gdzie poziom ubóstwa jest bardzo wysoki. W przypadku Afryki duży wpływ na to ma także liczba ludności – jej znaczny wzrost w ostatnich dekadach (zjawisko eksplozji demograficznej) sprawił, że rządy z powodu ograniczonych zasobów często nie są w stanie zapewnić należytej opieki swoim obywatelom.

Rozwojowi Afryki nie sprzyja również międzynarodowy system handlowy regulowany przez Światową Organizację Handlu. W ostatnich dekadach zgodnie z duchem liberalizmu obniżano cła eksportowe i importowe. Zmiany te były niekorzystne dla krajów afrykańskich – szybciej wymuszono bowiem obniżkę ceł na produkty produkowane przez kraje bogatsze (np. produkty przemysłowe), bariery dla handlu artykułami rolnymi, które mogą być eksportowane przez kraje Afryki pozostały wysokie. Wprowadzono także uregulowania, dzięki którym bardziej opłaca się sprzedawać produkty nieprzetworzone, na których zarabia się mniej (dlatego np. choć to na Wybrzeżu Kości Słoniowej uprawia się najwięcej kakao, to czekolada produkowana jest już głównie w krajach bogatych).

Przyczyny ubóstwa w Afryce, o których mowa jest w tekście

materiał dla nauczyciela

- kolonialna przeszłość kontynentu
 - eksploatacja za czasów kolonialnych
 - sztuczne granice państw (i konflikty etniczne wynikające z tego faktu)
- konflikty etniczne, wojny domowe i konflikty międzynarodowe (tych ostatnich jest najmniej)
- niekorzystne warunki naturalne i klimatyczne (ostatnio także zmiany klimatu)
- katastrofy naturalne i klęski żywiołowe
- słabość instytucji państwa i korupcja
- eksplozja demograficzna
- oparcie gospodarki na przemyśle wydobywczym (uzależnienie od światowych cen surowców)
- słabość przemysłu przetwórczego
- zadłużenie zagraniczne
- dopłaty do produkcji rolnej w krajach bogatych
- wysokie cła importowe na produkty produkowane przez państwa afrykańskie